

การอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรม
ริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
COEXISTENCE IN NEW NORMAL SOCIETY OF MULTICULTURAL
COMMUNITY ALONG CHATHABOON RIVERBANK, MUANG
DISTRICT, CHANTHABURI PROVINCE

¹พระครูสมุห์ชินรวัตถ์ ธิรภทโท (จุลเจือ) และ ²ศุภกิจ ภักดีแสน

¹PhraKhrusamuchinwarawat Thirapatttho (junjuea) and ²Suphakit Phakdeesaen

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹phrakhrusamuchin264@gmail.com ²suppakit21@hotmail.com

Received December 25, 2021; Revised February 12, 2022; Accepted March 20, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี 2) เพื่อศึกษาการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี และ (3) เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 13 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จากผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 11 คน เลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ชุมชนริมน้ำก็จะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ระหว่างชาวคริสต์กับชาวพุทธ เป็นชุมชนดั้งเดิมของคนหลายเชื้อชาติ เช่น ไทยญวน ไทยพุทธ และเป็นชุมชนเก่าแก่ซึ่งสมัยก่อนเป็นท่าเรือ เป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญ มี 2

¹ อาจารย์ ดร., หน่วยวิทยบริการคณะสังคมศาสตร์ พุทธมณฑลจังหวัดจันทบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² อาจารย์ ดร., หน่วยวิทยบริการคณะสังคมศาสตร์ พุทธมณฑลจังหวัดจันทบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสนา 3 วัฒนธรรมๆคือ วัฒนธรรมไทย, วัฒนธรรมจีน, และวัฒนธรรมญวน อาชีพหลัก คือ “ค้าขาย”วิถีชีวิตดั้งเดิม สมัยก่อนก็เป็นการทอ絲 เกิดจากที่นี่ เป็นชุมชนเก่าแกริมแม่น้ำจันทบุรี เป็นชุมชนที่คนจีน คนญวน คนไทย มาอยู่ด้วยกัน มาทำการค้าขายกันในชุมชน มาแลกเปลี่ยนสินค้า เอามาแลกเปลี่ยน และเป็น“ถนนสายแรก”เป็นถนนสายที่มีความรุ่งเรืองมากที่สุด อัตลักษณ์ คือ“ลายฉลุบ้าน”ที่ยังหลงเหลืออยู่

คำสำคัญ: การอยู่ร่วมกันในสังคม, ชีวิตวิถีใหม่, ชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี

Abstract

The purposes of this research included: (1) to study ways of life and identity of multicultural community along Chanthaboon Riverbank; (2) to study the coexistence in new normal society of multicultural community along Chanthaboon Riverbank; and (3) to analyze ways of coexistence in new normal society of multicultural community along Chanthaboon Riverbank, Muang District, Chanthaburi Province. Qualitative research method was used. The 13 key informants were gained through purposive sampling. The instruments used for data collection included: structured in-depth interview format and focus group discussion with 11 participants gained from purposive sampling. The data were analyzed using descriptive interpretation. The results of this research were as follows. Regarding the ways of life and identity of multicultural community along Chanthaboon Riverbank, Muang District, Chanthaburi Province, it was found that the community along the riverbank consisted of Christians and Buddhists. It was a traditional community of multi-nationality such as Thai-Yuan (Thai-Vietnamese) and Buddhist Thais. It was also an old community and it used to be a riverside pier of an important trade route. There have been two religions and three cultures including Thai culture, Chinese culture and Vietnamese culture. The main occupation was “trading”. The traditional way of life in the past was “mat weaving” where it was originated. It was an old community along Chanthaboon Riverbank. It was a community where Chinese, Vietnamese and Thai lived together, traded in the community and exchanged commodities. It was also “the first route”, which was the most prosperous route. Its identity was “Perforated Design of House” that has been remaining up to present.

Keywords: Coexistence in Society, New Normal, Multi-cultural Community along Chanthaboon Riverbank

บทนำ

การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนทำให้เรารู้สึกว่าเรามีเพื่อน เพื่อนที่เรารู้จักเป็นอันดับแรกสุดคือครอบครัวของเราเอง ถ้าไปคือครอบครัวข้างเคียง หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด และที่สุดคือประเทศและตามปกติคนทั้งหลายนั้นจะอยู่ร่วมกันได้ดี ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่งอย่างเดียวกัน เป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อยประสานกันไว้ ในบรรดาหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจทั้งหลายนั้น กล่าวได้ว่าศาสนาเป็นหลักความเชื่อที่มีกำลังมากที่สุด และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่เหนียวแน่นและลึกซึ้งที่สุด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2555: 24) นอกจากนี้ ศาสนาช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยขจัดช่องว่างทางสังคม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นรากฐานแห่งความสามัคคี และการร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชน และสร้างความสงบสุขความมั่นคงให้แก่ชุมชน (มนต์ทองชัย, 2555: 24)

ความสำนึกเรื่องชุมชนเกี่ยวข้องกันกับเรื่องเชื้อชาติ อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าบางครั้งศาสนาก็สามารถขยายขอบเขตความเป็นเพื่อนที่วานี้ให้ออกไปนอกกรอบของเชื้อชาติ ดังที่ชาวมุสลิมทั่วโลกรู้สึกว่าคุณธรรมอยู่ร่วมกันในครอบครัวใหญ่ ชาวพุทธรู้สึกเป็นมิตร การมีเมตตา ศาสนาคริสต์ สอนว่ามนุษย์คือบุตรของพระเจ้าเหมือนกัน เราจึงเป็นพี่น้องกันทั่วโลก (สมภาร พรหมทา, 2554: 30)

การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คือ การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม สามารถปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบ หรือกฎหมาย และมีคุณธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติตามคุณธรรม การอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือจะให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คุณธรรมการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่มีบุคคลนับถือ (เดื่อน คำดี, 2553: 181)

สังคมพหุวัฒนธรรม (The Multiple Cultural Societies) เป็นการศึกษาความแตกต่างทางภาษา ขนบประเพณี ความเชื่อ ศาสนาและวิถีชีวิต บนพื้นฐานของการยอมรับสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของแต่ละบุคคล โดยให้ออกาสชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ได้รับการพัฒนาทุกด้าน เพื่อนำไปสู่ความเท่าเทียมกันของทุกคนในสังคม ซึ่งในท้ายที่สุดการศึกษาพหุวัฒนธรรมจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยนำไปสู่ความเป็นสังคมที่มีความสมบูรณ์ มีคุณค่าและความสวยงามบนความแตกต่าง หลากหลาย มีศักยภาพ และสามารถนำความแตกต่างมาสร้างความเจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืนแน่นอน การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม คือบุคคลมีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งทัศนคติ ความเชื่อ อารมณ์ความรู้สึกที่ไม่เข้าใจกันได้ การเรียนรู้เพื่อยอมรับในความแตกต่างและความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรเรียนรู้เพื่อการอยู่

ร่วมกันอย่างสันติ นอกจากนั้น การอยู่ร่วมกันกับคนหมู่มากที่มีความแตกต่างกันในหลายด้าน อาจมีการกระทบกระทั่งกันเกิดปัญหาขึ้นมาได้ ถึงแม้ปัญหาที่เกิดความแตกต่างกันในสังคมเดียวกันจะมีอยู่ทั่วไป แต่หากเรารู้จักเรียนรู้ความแตกต่าง การเคารพและยอมรับซึ่งความแตกต่างของกันและกัน การมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความไว้ใจและมีความปรารถนาดีต่อกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนทุกชาติสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2556: 64)

ชุมชนริมน้ำจันทบูรเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีอายุยาวนานถึงปัจจุบันประมาณ 300 ปีเศษ นับตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงย้ายตัวเมืองจันทบุรีจากบ้านหัววัง ตำบลพุงทะเลาย ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำจันทบุรีมาตั้งใหม่ที่บ้านลุ่มฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจันทบุรี นับเป็นการย้ายเมืองครั้งที่ 3 ตัวเมืองสร้างอยู่บนเนิน (บริเวณค่ายตากสินปัจจุบัน) และมีพื้นที่ลาดลงมาถึงบริเวณริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี เนื่องจากเมืองใหม่ที่บ้านลุ่มเป็นพื้นที่ทำเลดีติดแม่น้ำสะดวกในการคมนาคมขนส่งและการอุปโภคบริโภค จึงมีการขยายตัวทั้งพื้นที่และจำนวนประชากรมากขึ้นตามแนวริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรีตั้งแต่นานทำสังข์ ทำหลวง ถึงตลาดล่าง ซึ่งในอดีตเรียก ตลาดเหนือ ตลาดกลาง และตลาดใต้(ปัจจุบันเรียกตลาดล่าง) ประกอบกับเมืองจันทบูรเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญทางชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งในสมัยรัชการที่ 4 ย่นท่าหลวงเคยเป็นศูนย์กลางการเดินทางและการพาณิชย์และด่านเก็บภาษีที่สำคัญ และในสมัยรัชการที่ 5 ได้ตั้งย่านท่าหลวงให้เป็นอำเภอท่าหลวง (ประภาพรรณ ฉัตรมาลัย, 2552: 15) ซึ่งมีริมฝั่งแม่น้ำเป็นชายหาดกว้างเหมาะแก่การใช้ประโยชน์ด้านการคมนาคมขนส่งและการอุปโภคบริโภคแหล่งน้ำในอดีตย่านท่าหลวงมีความเจริญรุ่งเรืองมากเป็นศูนย์กลางการค้าของเมืองจันทบูร มีท่าเทียบจอดเรือค้าขายหลายแห่งถนนสายแรกที่สร้างขึ้นคือ ถนนเลียบบนที่ หรือ ถนนสุขาภิบาลจึงถือว่าชุมชนริมน้ำจันทบูร เริ่มต้นจากหัวถนนสุขาภิบาล คือ ย่านท่าหลวงปี พ.ศ.2442 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 5) ได้จัดตั้งเมืองจันทบูรเป็นมณฑลจันทบุรี ย่านท่าหลวงเป็นที่ตั้งของอำเภอท่าหลวง ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงมาจากด่านเก็บเงินภาษีในสมัยรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางการเดินทางและการพาณิชย์มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในคราวจัดงานฉลองเมืองจันท 3 วัน 3 คืน เมื่อวันที่ 15 –17 มกราคม พ.ศ.2447 หลังจากฝรั่งเศสออกจากเมืองจันทไปตราดแล้วและในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2450 เป็นพื้นที่รับเสด็จรัชกาลที่ 5 มีการสร้างศาลาทำน้าที่ท่าหลวงเป็นที่รับเสด็จ (ประภาพรรณ ฉัตรมาลัย, 2556: 14-18)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรม ริมฝั่งแม่น้ำจันทบูร อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่จะมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม อันดิงาม รวมถึงพื้นที่อันสวยงามและทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม ให้มีความยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษาวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
- เพื่อศึกษาการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
- เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบไปด้วย 1) ผู้นำชุมชน, กรรมการชุมชน, วิชากิจชุมชน 2) ภาครัฐ 3) ประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มในการศึกษา ได้แก่

กลุ่มที่ 1 สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 13 คน

กลุ่มที่ 2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ 1 กลุ่ม จำนวน 11 คน

รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาทั้งหมด จำนวน 24 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาคำว่า “การอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดกรอบด้านเนื้อหาไว้ คือ 1) แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม 2) หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธ 3) หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวคริสต์ 4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน และ 5) แนวคิดการใช้ชีวิตวิถีใหม่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกตัวต่อตัว (Face-to-Face In-Depth Interview) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาความ (Descriptive Interpretation) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จากผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 11 คน เลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ ใน 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้เชี่ยวชาญ ที่มีประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง 1) ผู้นำชุมชน, กรรมการชุมชน, วิสาหกิจชุมชน 2) ภาครัฐ 3) ประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี

กลุ่มที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ประชากรตัวอย่างตามต้องการ

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรม ริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย ดังนี้

1. วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

1.1 เรื่องเล่าเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำจันทบุรี ประวัติและความเป็นมา คือ ชุมชนริมน้ำก็จะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ระหว่างชาวคริสต์ กับชาวพุทธ เราจะอยู่ร่วมกันระหว่างคริสต์กับพุทธ เป็นชุมชนดั้งเดิมของคนหลายเชื้อชาติ เช่น ไทยญวน ไทยพุทธและเป็นชุมชนเก่าแก่ซึ่งสมัยก่อนเป็นท่าเรือ เป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญ มี 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรมๆ คือ วัฒนธรรมไทย, วัฒนธรรมจีน, และวัฒนธรรมญวน การอยู่ประกอบอาชีพหลัก คือ “ค้าขาย” วิถีชีวิตดั้งเดิม สมัยก่อนก็เป็นการทอ絲 เกิดจากที่นี่ เป็นชุมชนเก่าแก่มาก่อนแม่น้ำจันทบุรี เป็นชุมชนที่คนจีน คนญวน คนไทย มาอยู่ด้วยกัน มาทำการค้าขายกันในชุมชน

1.2 จุดเด่น หรืออัตลักษณ์ของคนในชุมชนริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี คือ “วัฒนธรรมนำการค้า” และวัฒนธรรมของเรา คือ วิถีชีวิตที่สืบสาน ที่ดิงาม สืบสานมาตั้งแต่อดีต กระทั่งสู่ปัจจุบัน ที่ยังหลงเหลืออยู่ ที่ประกอบไปด้วย บ้าน ที่อยู่อาศัย ฯลฯ บ้านของชุมชนของเราสวยงาม มีลายฉลุ สวยงาม อัตลักษณ์ คือ “ลายฉลุบ้าน” ที่ยังหลงเหลืออยู่ “วิถีชีวิต” มาที่นี่ต้องกินขนม 8 อย่างให้ได้ เรียกได้ว่า เป็นแหล่งอาหาร ของชาวชุมชนริมน้ำจันทบุรี ได้แก่ 1) ก๋วยจั๊บน้ำข้นโบราณป่าไหม 2) ร้านก๋วยเตี๋ยวเจ๊อืด 3) ข้าวตังโบราณเจ๊จิม 4) ขนมแม่กิมเซีย 5) บ๊ะจ่างเสียงสวรรค์ 6) ขนมเทียนแก้วลุงจุ่น 7) จันทบุรีเบเกอรี่ และ 8) ดอกจอก นี้คือ “อัตลักษณ์” ไม่ว่าจะเป็น 1) อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ 2) อัตลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรม และ 3) การแต่งกาย การใส่ชุดธรรมดา แต่ถ้ามีงานใหญ่ๆ เขาก็จะใส่ชุดเวียตนาม เพราะ

สมัยก่อนเวียดนามเขาอพยพมาชุดเวียดนาม อันนี้เรียกว่า “อัตลักษณ์” อาหารการกินก็ไม่แตกต่างกันปกติ การนุ่งห่ม จะเป็น “อัตลักษณ์”

1.3 จากอดีตถึงปัจจุบันวิถีชีวิตของคนในชุมชนริมฝั่งแม่น้ำจันทบูรเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านดี และด้านที่น่าเป็นห่วง คือ

1) ด้านดี คือ “ความสามัคคี” เพราะเรามีความสามัคคีเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ไปมาหาสู่กัน เวลาฝั่งเราม้งานเขาก็มา ฝั่งโน้นม้งานเราก็ไป ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือ “ศาสนา” เพราะพ่อแม่พาเข้าวัดเข้าวา ปลูกฝังตั้งแต่เด็ก อนุรักษ์ความเป็นชุมชนเก่าแก่ ยังมีร่องรอยของบ้านเก่าให้ได้เห็นกันอยู่ กลายเป็น “ย่านการค้า การท่องเที่ยว” ทำให้คนในชุมชนได้ค้าขาย เกิดการสร้างรายได้ ภายในชุมชน

2) ด้านที่น่าเป็นห่วง คือ ส่วนใหญ่มีแต่คนรุ่น ทุกคนก็รุ่นชายของตนเองเลยไม่มีเวลาให้ความสำคัญกับชุมชน วัยรุ่นส่งเสียงดัง เสียงอึกทึกครึกโครม ด้านที่น่าเป็นห่วงคือ ลูกหลาน เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ เข้ามา เช่น การเล่นเกมส์ ที่น่าเป็นห่วง คือในชุมชนมีหลายหมู่ ทำให้บางหมู่ไม่เข้าใจกัน มีความคิดแตกต่างกัน ปัจจุบันมีคนนอกชุมชนเข้ามาเช่าพื้นที่เพื่อเปิดร้านค้าต่างๆ การตกแต่งก็จะมีหลากหลายมากขึ้น จน “อัตลักษณ์” ของชุมชนอาจจะค่อยๆ หายไป

2. การอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบูร อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

2.1 จากสถานการณ์โควิด-19 ชุมชนได้รับผลกระทบอย่างไร และมีแนวทางรับมือถึงสถานการณ์นี้อย่างไร ทั้งในด้านการปรับตัวของคนในชุมชน คือ

1) ด้านคน ภาครัฐประกาศทุกคนก็ต้องทำตาม รัฐบาลสั่งให้ทำอะไรเราก็ต้องทำตาม เพราะว่าทุกคนกลัว ระวังตัว ป้องกัน ไม่ให้ออกนอกบ้าน ซื่อซายกันอยู่ในชุมชน คนสำคัญที่สุด เหมือนการย้อนกลับไปอดีตเข้าไปสู่ “วิถีชีวิตดั้งเดิม” ในอดีต “โควิด” ดีอย่างหนึ่ง คือ 1) ทุกคนต้องอยู่ในบ้าน ทำให้ครอบครัวอบอุ่น 2) วัยรุ่นจะมาซิ่งรถ เสียงดัง ดึกๆ ตื่นๆ ไม่มี ด้านคน มีความระมัดระวัง ใส่หน้ากากอนามัย เพราะว่ามียกท่องเที่ยวเข้ามาเยอะ เพิ่มเติมตรงที่เจลล้างมือ

2) ด้านความสัมพันธ์ ถ้าคนไหน ทำอาหารเหลือเยอะ เราก็เอาอาหารมาแบ่งปันกัน บางทีทำกับข้าวกินเอง เหลือเยอะก็มาแบ่งปัน นี่เป็น “ความสัมพันธ์” ใครมีไร ก็มาแลกกัน แต่ใส่หน้ากากอนามัยช่วงโควิด เพิ่มความระมัดระวัง การไปมาหาสู่กันก็ลดลง

3) ด้านสภาพเศรษฐกิจ เศรษฐกิจซบเซาเยอะ ในริมน้ำ สาเหตุเนื่องมาจากว่านักท่องเที่ยวไม่มี รายได้ก็ไม่เข้า มีแต่รายจ่าย เอาที่เราเก็บไว้ นำออกมาใช้ มีเท่าไรก็กินเท่านั้น ปิดจนกว่าภาครัฐจะอนุญาตให้เปิด “การค้า การขาย” ลูกค้า หายไปเยอะ ได้รับผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ ทั้งด้านคน

4) ด้านสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมดีขึ้น เพราะว่าคนไม่ได้ไปไหน ไม่ค่อยได้ทำอะไร เช่น คนออกเรือไปหาปลาก็ต้องรีบกลับ มลภาวะทางเสียงก็ลดน้อยลง เพราะว่าต้องกลับเร็ว บางคนต้องรีบกลับเข้าบ้านใคร เข้าบ้านมัน สิ่งแวดล้อมช่วงนี้ดี เยียบ เพราะทุกคนไม่ออกจากบ้าน สิ่งแวดล้อมก็จะมีเทศบาล มาเก็บตามปกติ

2.2 สังคมชีวิตวิถีใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชนแม่น้ำจันทบูรที่รับรู้ได้ และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ชุมชนต่างศาสนา คือ ตอนนี่วิถีชีวิตปกติ คือ ภาครัฐ คลายล็อกนักท่องเที่ยวก็มาเที่ยวมากขึ้น วิถีชีวิตก็เริ่มฟื้นฟู เริ่มฟื้นตัวขึ้นมา ความสัมพันธ์ทางศาสนาไม่มีปัญหาทางศาสนา เพราะว่าทุกคนเป็นพี่น้องกัน “ชีวิตใหม่” เริ่มดีขึ้นมาแล้ว เศรษฐกิจก็เริ่มฟื้นตัว เริ่มขายของได้ และสิ่งที่เหลืออยู่ คือ 1) มีวินัย 2) ความสะอาด และ 3) เริ่มใส่แมสนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวก็ต้องใส่เหมือนกัน ยังเหมือนเดิม ความสัมพันธ์ช่วงนี้ คือคนส่วนมากใส่หน้ากากอนามัย, หน้ากากผ้า, แจกฟรี, มีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีศูนย์ข้อมูล ข่าวสาร ไว้คอยแจ้งข่าว ชาวบ้านในชุมชน และนักท่องเที่ยว ระมัดระวัง ป้องกัน ใส่ใจโรคติดต่อ ไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ชุมชนต่างศาสนา

2.3 เมื่อชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมชีวิตวิถีใหม่ชุมชนชาวพุทธ และคริสต์ มีการปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน และกิจกรรมอะไรที่สะท้อนให้เห็นถึงการเอื้อเฟื้อสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน คือ การร่วมมือ ร่วมด้วยช่วยกัน นานๆ ก็จะมีการเรียกประชุม มีการปรับตัวกันให้แนวทางนโยบาย กิจกรรม “วิถีชุมชน” กิจกรรมไปเยี่ยมตามบ้าน เหมือนไปแลกเปลี่ยนกัน โดยมีคณะนักบวช และชาวบ้านกิจอาสาไปสวด ไปร้องเพลง ไปให้กำลังใจ เอาคีย์เวิร์ด (key word) มาสวด มาพูดคุยกัน บางคนได้อะไรมามากมายดี ส่วนทางสาธารณสุข เช่น การออกกำลังกาย ของพุทธก็จะมีตอกินเจ เป็นเทศกาลการแบ่งปัน เพราะเป็นการทำอาหารเลี้ยงคน การประชุมกันระหว่างชุมชน เช่น 1) การไปเยี่ยมผู้ต้องขัง 2) เยี่ยมผู้ติดคุก ของชุมชนเรา เหมือนเอาของไปเลี้ยงผู้ต้องขัง ระหว่าง 2 ศาสนา เข้ากันได้ เช่น วันคริสต์มาส ก็จะไปร่วมด้วยเวลาว่าง วัดทางฝั่งพุทธ เราก็เข้าไปร่วม

3. แนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบูร อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

3.1 ทิศทางการบริหารจัดการชุมชนที่มีความแตกต่างทางศาสนาของชุมชนต่อการปรับตัวในสังคมชีวิตวิถีใหม่ ใครบ้างควรเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง คือ การบริหารจัดการชุมชน ชุมชนจะแบ่งเป็นเขตๆ แบ่งเป็นกลุ่มๆ เทศบาลไม่มีสิทธิ์อะไรมากกับตรงนี้เท่าไร เทศบาลแต่งตั้งเป็นตัวแทน เหมือนกรรมการการชุมชน ตั้งมาเป็นตัวแทนของชุมชนในนามเทศบาล เวลาเรียกประชุมก็มีเทศบาลไปร่วมประชุม ทุกคนต่างคน ต่างช่วยตัวเองอยู่แล้ว หัวหน้าชุมชน ว่ามายังไง หรือเวลาที่เทศบาลบอกหัวหน้าชุมชน หัวหน้าชุมชนก็มาบอกชุมชน ถึงแม้ว่าไม่ได้มาบอกแต่ชุมชนก็ทำปกติเป็น “วิถีชุมชน” เฉพาะชุมชนแถวนี้ คนใหม่ๆ ที่ขึ้นมาเป็นผู้นำชุมชน จะมาทำนั่นทำนี่ ก็ต้องถามชุมชน ปรีกษาชุมชนก่อน เพราะชุมชน

เป็น “วิถีปกติ” ที่ทำสืบๆ กันมา ทิศทางการบริหารจัดการไม่ต้องมีอะไรมาก เพราะชาวบ้านหรือชุมชน รู้สิทธิหน้าที่ของตัวเองอยู่แล้ว จนเป็น “วิถีชุมชน” สื่อสัมพันธ์กันปกติ และเทศบาลที่ต้องเข้ามาดูแล เช่น เทศบาลจันทนิมิต ก็จะถูกแลรับผิดชอบฝั่งโบสถ์คริสต์ ส่วนฝั่งริมน้ำก็จะขึ้นอยู่กับเทศบาลเมือง ทิศทางการบริหารควรจะเป็นหน่วยราชการที่เข้ามาช่วย เข้ามาช่วย

3.2 แนวทางที่ส่งเสริมสัมพันธ์ชุมชนชาวพุทธ และชาวคริสต์ ในสังคมชีวิตวิถีใหม่ที่มีสันติสุขทั้งกาย และใจ คือ

1) การแบ่งปัน ช่วง “ชีวิตวิถีใหม่” เช่น การวางตู้ปันสุขจะมีอยู่ 3 จุด 1) ที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง 2) ที่โบสถ์คริสต์ 3) ที่ตรงสี่แยกบ้านทองสัมพันธ์ เป็นการแบ่งปันกันของชุมชนชาวพุทธ และชุมชนชาวคริสต์ การไปเยี่ยม ผู้ป่วยติดเตียงทำไม่ได้ ต้องคอยดูแล ประเด็นสำคัญมีตู้ปันสุข เพิ่มเข้ามาในช่วง “วิถีใหม่” รอบๆ โบสถ์คริสต์ มีตู้ปันสุข 3-4 ตู้ เกิดขึ้นในช่วงหลังโควิด ไม่ว่าจะป็นข้าวของ เรามาบริหาร เหลือกก็แบ่งปันคนอื่น ขาดก็มาเติมเต็ม การพูดคุยกัน ทักทายกัน พบปะแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทางคริสต์ก็ไปช่วยเหลือที่เห็นได้ชัด เช่น ช่วงคริสต์มาสเราก็ก่อไปข้างนอก แจกของเป็นการแบ่งปัน การให้กำลังใจซึ่งกัน และกัน มีตู้แบ่งปันความสุข แจกข้าวสาร อาหารแห้ง ข้าวกล่อง ให้แก่กัน

2) การช่วยเหลือ มีการแบ่งปันก็นำมาสู่การช่วยเหลือ เช่น ตู้ปันสุข ก็จะมีโครงการของภาครัฐ เช่น โครงการช่วยเหลือเยียวยาคนละ 5000 บาท ได้ 3 เดือน เป็น 15,000 บาท สำหรับคนลงทะเบียน คนไหนที่ไม่ได้ลงทะเบียนก็ไม่ได้ สมมติชุมชนนี้เกิดอุบัติเหตุ หรืออุทกภัย เราก็ก็นำไปช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการดูแลช่วยเหลือกันในช่วงที่ป้องกันโควิด ได้แก่ 1) การแจกแมส 2) การแจกเจล 3) การแจกแอลกอฮอล์เพื่อป้องกันโควิด

3) การสื่อสาร มีการสื่อสารที่ดีต่อกัน คุยกันปกติในแต่ละวัน สื่อสารกันใช้โทรศัพท์บ้าง ใครมาหาเรา คนแปลกหน้าหรือเปล่า จะมีผู้นำชุมชน คอยแจ้งข่าวสารต่างๆ ทั่วไปในช่วง “โควิด” ส่วนใครจะออกไปข้างนอก บางคนมีความจำเป็น อย่างการใช้จ่าย เราก็เอาเงินเก่าที่เราเก็บหอม รอมริบ ที่เก็บไว้ นำเอาออกมาใช้จ่ายในช่วง “ชีวิตวิถีใหม่” การทักทาย, การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน คนนั้น คนนี้ เชิญเราไป เราก็ก็นำมาหาสู่กัน อย่างวัดคริสต์ มีงาน ก็เชิญทางพุทธเข้ามาช่วย ทางวัดพุทธมีงาน ก็เชิญทางเรา (วัดคริสต์) ไปร่วมเป็นการพูดคุยกัน พบปะ ทักทายกัน เวลามีกิจกรรมเขาจะมีรถมาประกาศ เป็นรถกระบะประกาศ ขับเข้าไปในซอยเวลาแจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ

4) การวางคน ระหว่างชาวพุทธและชาวคริสต์ ก็จะมีหัวหน้าชุมชนชาวพุทธ และชาวคริสต์ เหมือนเป็นตัวแทน ชุมชนหรือศาสนา ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองอยู่แล้ว จนเป็น “วิถีชีวิต” จนมีวิถีชีวิตใหม่เข้ามา อย่างช่วงโควิด เราก็ก่อฟ้งข้าวจากภาครัฐ และปฏิบัติตาม การค้าขาย เช่น คนแร่จะมาขายของหน้าบ้านร้านเราไม่ได้ “สังคมวิถีชีวิตใหม่” เราต้องปรับตัวกัน ไม่ว่าจะป็น การเว้นระยะห่าง, ห้ามมาอยู่หน้าบ้าน, กลัวนำเชื้อเข้ามาใน

ชุมชน เชื่อมสัมพันธ์กัน โดยการออกกำลังกาย ไม่จำกัดเพศ, วัย, ศาสนา มองทุกคนเป็นพี่น้อง การวางคนให้สอดคล้องกับการป้องกันโรค ก็ ส่วนชีวิตในชุมชน คือการล้างมือ, ล้างเจลไปมาหาสู่กันปกติ “ถ้าป้องกัน ก็ไม่มีไร”

3.3 สิ่งที่ท่านคิดว่าเป็นความเสี่ยงต่อความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนต่างศาสนาในสังคมชีวิตวิถีใหม่ และท่านมีแนวทางป้องกัน คือ

1) ความเสี่ยง ที่เห็นได้ชัด ตอนนี้เป็นเรื่อง “การเมือง” เพราะเป็นตัวนำ ทำให้พ่อแม่ลูกทะเลาะกัน หรือเข้าใจผิดกันไป ศาสนาเดียวกัน หรือต่างศาสนา คนในครอบครัว ทำให้ทะเลาะกันทำให้เป็นความเสี่ยงข้อนี้ชัดเจนมาก จอctrหมอไซค์ไม่เป็นระเบียบ รถวิ่งสวนไปมา One way (วันเวย์) ตอนช่วงกลางคืนไม่มีไฟ นักท่องเที่ยวไม่กล้ามาเดิน เพราะว่า

2) แนวทางป้องกัน คือต้องป้องกันตัวเอง อย่าให้กระทบกระทั่ง คนบ้านเดียวกัน มีไรค่อยพูดค่อยจากัน หรือถ้าอยากให้สงบ อย่าพูดเรื่องการเมือง, เรื่องศาสนา เดี่ยวจะกระทบกระทั่งกัน ถ้ามีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นก็ไม่น่าจะมีความเสี่ยง เราต้องไปรวมกิจกรรมให้มากขึ้น เช่น การออกกำลังกาย และมีความระมัดระวังป้องกันโรค เนื่องจากมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากหน่วยงานภาครัฐ และคนในชุมชนด้วยกัน ทำให้มีแนวทางป้องกันมากขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรม ริมฝั่งแม่น้ำจันทบูร อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบูร อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

จากผลการวิจัยพบว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบูร อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมมองว่า ชุมชนริมน้ำก็จะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ระหว่างชาวคริสต์ กับชาวพุทธ เราจะอยู่ร่วมกันระหว่างคริสต์กับพุทธ เป็นชุมชนดั้งเดิมของคนหลายเชื้อชาติ เช่น ไทยญวน ไทยพุทธ และเป็นชุมชนเก่าแก่ซึ่งสมัยก่อนเป็นท่าเรือ เป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญ มี 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรมๆ คือ วัฒนธรรมไทย, วัฒนธรรมจีน, และวัฒนธรรมญวน การอยู่ประกอบอาชีพหลัก คือ “ค้าขาย” วิถีชีวิตดั้งเดิม สมัยก่อนก็เป็นการทอ絲 เกิดจากที่นี่ เป็นชุมชนเก่าแก่ริมแม่น้ำจันทบุรี เป็นชุมชนที่คนจีน คนญวน คนไทย มาอยู่ด้วยกัน มาทำการค้าขายกันในชุมชน มาแลกเปลี่ยนสินค้า เอามาแลกเปลี่ยน และเป็น “ถนนสายแรก” เป็นถนนสายที่มีความรุ่งเรืองมากที่สุด อัตลักษณ์ คือ “ลายฉลุบ้าน” ที่ยังหลงเหลืออยู่ “วิถีชีวิต” มาที่นี่ต้องกินขนม 8 อย่าง

การบริหารจัดการชุมชน ชุมชน จะแบ่งเป็นเขตๆ แบ่งเป็นกลุ่มๆ เทศบาลแต่งตั้งเป็นตัวแทน เหมือนกรรมการชุมชน ตั้งมาเป็นตัวแทนของชุมชนในนามเทศบาล เวลาเรียกประชุมก็มีเทศบาลไปร่วมประชุม หัวหน้าชุมชน ว่ามาอย่างไร หรือเวลาที่เทศบาลบอกหัวหน้าชุมชน หัวหน้าชุมชนก็มาบอกชุมชน เน้นคนในชุมชน และการมีส่วนร่วมเป็นหลัก เพราะชุมชนเป็น “วิถีปกติ” ที่ทำสืบๆ กันมาทิศทางการบริหารจัดการไม่ต้องมีอะไรมาเพราะชาวบ้านหรือชุมชน รู้สิทธิหน้าที่ของตัวเองแล้ว จนเป็น “วิถีชุมชน” สื่อสัมพันธ์กันปกติและเทศบาล ที่ต้องเข้ามาดูแล เช่น เทศบาลจันทนิมิต ก็จะดูแลรับผิดชอบฝั่งโบสถ์คริสต์ ส่วนฝั่งริมน้ำก็จะขึ้นอยู่กับเทศบาลเมือง ทิศทางการบริหารควรจะเป็นหน่วยราชการที่เข้ามาช่วยเข้ามาร่วม

ทิศทางการบริหารจัดการชุมชน ก็ต้องเป็น “ชุมชน” การอยู่ร่วมกันวิถีการ คือ บริหารคน, บริหารความสัมพันธ์, อย่างกรณีชุมชนย่อยที่ 4 กับ ชุมชนย่อยที่ 13 จะทำไรร่วมกันเราต้องรู้บริบท และไปดูแนวโน้มมาว่า เขามีความสัมพันธ์กันแบบไหน ซึ่งสอดคล้องกับความ เป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้นำชุมชน, กรรมการชุมชน, วิชากิจชุมชน, ภาครัฐ ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี ทั้งหมด เห็นด้วยกับการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี การอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี และแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญวรินทร์ ภักดีธนิกิตต์, (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาความประพฤติของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องการพัฒนาความประพฤติของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรมที่ดี สรุปได้ว่า หลักธรรมที่สนับสนุนการพัฒนาความประพฤติของมนุษย์ คือ เบญจศีล เป็นหลักธรรมพื้นฐานที่คอยควบคุมความประพฤติของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีของสังคม และหลักกุศลกรรมบถ เป็นหลักพัฒนาจิตใจให้ก้าวเข้าสู่หลักธรรมขั้นสูงถึงระดับอยู่เหนือสังคม เป็นการพัฒนาเพื่อเข้าสู่โลกุตระ ในส่วนของศาสนาคริสต์ มุ่งเน้นหลักธรรมทั้ง 3 ประการ คือ ความเชื่อในพระเจ้า การถือศีลศักดิ์สิทธิ์ และหลักการดำเนินชีวิตตามบัญญัติ 10 ประการ อันก่อให้เกิดความรักความศรัทธาต่อพระคริสต์นั่นเอง เป็นเหตุให้เปลี่ยนแปลงความประพฤติของมนุษย์ไปในทางที่ดี ซึ่งส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขท่ามกลางความแตกต่าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อานันท์ กาญจนพันธ์, 2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พหุวัฒนธรรมในบริบทของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า แนวคิด ขาดกับพหุวัฒนธรรม สรุปได้ว่า แนวคิดพหุวัฒนธรรม ได้เข้ามาสู่ประเทศไทยในช่วงระยะเวลาประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา (ปัจจุบันนี้ 60 ปีแล้ว) ซึ่งเป็นช่วงของการสร้างรัฐชาติ ที่เน้นความเป็นหนึ่งเดียวกันทางวัฒนธรรม และ

ความเป็นไทย แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ได้แก่ ทฤษฎีประกอบสร้าง (Construction) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งมีฐานความคิดที่จะต้องทำความเข้าใจอยู่ 3 ฐานความคิด คือวัฒนธรรม ชชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ ลักษณะความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่คือ ต่างคนต่างมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองที่แตกต่างกัน การมีแนวคิดลักษณะนี้จะช่วยให้คนในสังคมลดการดูถูกเหยียดหยามกันทางวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความแตกต่างและการให้ความเคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน

2. การอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

พบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนริมน้ำจันทบุรี 4 ด้าน มาประยุกต์ใช้ในการนำเสนอรูปแบบการดำเนินวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำจันทบุรี ที่ประกอบไปด้วย 1) ด้านคน 2) ด้านความสัมพันธ์ 3) ด้านสภาพเศรษฐกิจและ 4) ด้านสภาพแวดล้อม คือ

1) ด้านคน ภาครัฐประกาศทุกคนก็ต้องทำตาม คนสำคัญที่สุด เหมือนการย้อนกลับไปเพื่อตีตื้นเข้าไปสู่ “วิถีชีวิตดั้งเดิม” ในอดีต “โควิด” ตัวอย่างหนึ่ง คือ 1) ทุกคนต้องอยู่ในบ้าน ทำให้ครอบครัวอบอุ่น 2) วัยรุ่นจะมาขี่รถ เสียงดัง ดึกๆ ตื่นๆ ไม่มี ด้านคน มีความระมัดระวัง ใส่หน้ากากอนามัย เพราะว่ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยอะ เพิ่มเติมตรงที่เจลล้างมือ ช่วงโควิด ซื้อของมาเก็บ ตุนไว้ กักตัวไว้ พบปะ สังสรรค์กัน เหมือนเดิม ใส่แมส, กินร้อน, ซ้อนกลาง หมั่นล้างมือบ่อยๆ การเดินทางไปมาหาสู่กันลดน้อยลง พุดคุยผ่านสื่อออนไลน์ แทน

2) ด้านความสัมพันธ์ ถ้าคนไหน ทำอาหารเหลือเยอะ เราก็เอาอาหารมาแบ่งปันกัน บางทีทำกับข้าวกินเอง เหลือเยอะก็มาแบ่งปัน นี่เป็น “ความสัมพันธ์” ถ้าใครมาเที่ยว “ชุมชนริมน้ำจันทบุรี” ให้นักท่องเที่ยวใส่แมสให้หมด จากสถานการณ์โควิด-19 คนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์กันลดน้อยลง เว้นระยะห่าง

3) ด้านสภาพเศรษฐกิจ เศรษฐกิจซบเซาเยอะ ในริมน้ำ สาเหตุเนื่องมาจากว่านักท่องเที่ยวไม่มี รายได้ก็ไม่เข้า มีแต่รายจ่าย เอาที่เราเก็บไว้ นำออกมาใช้ มีเท่าไรก็กินเท่านั้น ปิดจนกว่าภาครัฐจะอนุญาตให้เปิด “การค้า การขาย”

4) ด้านสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมดีขึ้น เพราะว่าคนไม่ได้ไปไหน ไม่ค่อยได้ทำอะไร เช่น คนออกเรือไปหาปลาก็ต้องรีบกลับ มลภาวะทางเสียงก็ลดน้อยลง

สอดคล้องกับแนวคิดของ (Hawkins, 2001: 436) ได้กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) หมายถึง ลักษณะการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคลซึ่งเกิดขึ้นจากการหล่อหลอมจากสังคมที่อาศัยโดยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวงจรชีวิต ของแต่ละบุคคลซึ่งเกิดขึ้นจากการหล่อหลอมจากสังคมที่อาศัยอยู่ โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวงจรชีวิต (Life Cycle) ทั้งนี้รูปแบบการดำเนินชีวิตมักได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ได้แก่ วัฒนธรรม ค่านิยม ลักษณะทางประชากร เป็นต้น และมีผลต่อพฤติกรรม และการบริโภค และสอดคล้องกับ

แนวคิดของ (ปริยานุช พิบูลสรารุช, 2550: 26) ได้กล่าวถึง การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความสมดุลไว้ 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การดำรงชีวิตโดยรายได้สมดุลกับรายจ่าย มีเหตุผลในการใช้จ่ายเงิน มีเหตุผลในการใช้ของเพราะจำเป็น หรือฟุ่มเฟือย มีการออมเงิน หรือมีสวัสดิการ เช่น การซื้อประกันชีวิต ประกันสุขภาพ หรือสวัสดิการต่างๆ
- 2) ด้านสังคม หมายถึง การที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปันกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ และกำลังความรู้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำงานอย่างรอบคอบ ทำงานด้วยความระมัดระวัง มีความเพียร ความอดทนและมีน้ำใจ
- 3) ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้สามารถใช้อย่างยั่งยืน
- 4) ด้านวัฒนธรรม หมายถึง เห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ของไทย เห็นประโยชน์ และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักเลือกรับและแยกแยะวัฒนธรรมอื่นๆ

3. แนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

พบว่า แนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมชีวิตวิถีใหม่ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่ประกอบไปด้วย 1) ด้านการแบ่งปัน 2) ด้านการช่วยเหลือ 3) ด้านการสื่อสาร และ 4) ด้านการวางคน คือ

3.1 การแบ่งปัน ช่วง“ชีวิตวิถีใหม่” เช่น การวางตู้ปันสุขจะมีอยู่ 3 จุด 1) ที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง 2) ที่โบสถ์คริสต์ 3) ที่ตรงสี่แยกบ้านทองสัมพันธ์ เป็นการแบ่งปันกันของชุมชนชาวพุทธ และชุมชนชาวคริสต์ การไปเยี่ยม ผู้ป่วยติดเตียงทำไม่ได้ ต้องคอยดูแล ประเด็นสำคัญมีตู้ปันสุข เพิ่มเข้ามาในช่วง“วิถีใหม่” เช่น ช่วงคริสต์มาสเราก็ก่อออกไปข้างนอก แจกของเป็นการแบ่งปัน การให้กำลังซึ่งกัน และกัน มีตู้แบ่งปันความสุข แจกข้าวสารอาหารแห้ง ข้าวกล่อง ให้แก่กัน

การแบ่งปัน กรณี “ตู้ปันสุข” แจกข้าว แจกของฟรี ช่วยเหลือเกื้อกูล เพื่อบริหารจัดการให้เพียงพอ การสร้างกิจกรรมซึ่งกันและกัน เช่น การทำบุญ กิจกรรมวิ่งมาราธอน สร้างเสริมสุขภาพทางกาย และทางใจ

3.2 การช่วยเหลือ มีการแบ่งปันก็นำมาสู่การช่วยเหลือ เช่น ตู้ปันสุข สมมติชุมชนนี้เกิดอุบัติเหตุ หรืออุทกภัย เราก็ไปช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการดูแลช่วยเหลือกัน ในช่วงที่ป้องกันโควิด ได้แก่ 1) การแจกแมส 2) การแจกเจล 3) การแจกแอลกอฮอล์ เพื่อป้องกันโควิด

เมื่อศาสนาใดในชุมชนต้องการความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะป็นงานบุญ หรืองานฉลองทางศาสนา ต่างศาสนาก็สามารถมาแบ่งปันแรงกาย หรือปัจจัย เพื่อช่วยเหลือกันได้ ก็

เหมือนกับตู้ปืนสุขที่ผ่านมา เหตุการณ์โควิดทำให้เกิดการแบ่งปัน สำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

3.3 การสื่อสาร มีการสื่อสารที่ดีต่อกัน คุยกันปกติในแต่ละวัน สื่อสารกันใช้โทรศัพท์บ้าง ใครมาหาเรา คนแปลกหน้าหรือเปล่า จะมีผู้นำชุมชน คอยแจ้งข่าวสารต่างๆ ทั่วไปในช่วง “โควิด” เราก็ไปมาหาสู่กัน อย่างวัดคริสต์ มิ่งาน ก็เชิญทางพุทธเข้ามาร่วม ทางวัดพุทธมิ่งาน ก็เชิญทางเรา (วัดคริสต์) ไปร่วม เป็นการพูดคุยกัน เราก็บอกต่อกัน ให้เฝ้าระวัง คือ “ระวัง” ถ้าเป็นวิธีการ คือ “ตัวใครตัวมัน” เพราะเราไปสั่งเขาไม่ได้ ขอความร่วมมือแค่นั้นเอง วิธีการป้องกัน และขอความร่วมมือ เพื่อเพิ่มความเข้าใจของคนในชุมชนต่างศาสนา

3.4 การวางคน ระหว่างชาวพุทธและชาวคริสต์ ก็จะมีหัวหน้าชุมชนชาวพุทธและชาวคริสต์ เหมือนเป็นตัวแทน ชุมชน หรือศาสนา ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองอยู่แล้ว จนเป็น “วิถีชีวิต” จนมีวิถีชีวิตใหม่เข้ามา “สังคมวิถีชีวิตใหม่” เราต้องปรับตัวกัน ไม่ว่าจะเป็นการเว้นระยะห่าง, ห้ามมาอยู่หน้าบ้าน, ถ้วนนำเชื้อเข้ามาในชุมชน เชื่อมสัมพันธ์กัน

แนวทางการวางคนในชุมชน อยู่ที่ข้อปฏิบัติกันในชุมชน เช่น นับถืออาวุโส และปรึกษากัน มีใครส่วนใหญ่จะปรึกษากัน และลงความเห็นว่าจะส่วนใหญ่จะไปแนวไหน ประชามติ ร่วมกันประชุม ส่วนใหญ่จะเป็นแบบนั้น การให้ความร่วมมือจะไม่ค่อยเท่าไร “โควิดมา เราก็บอกต่อกัน” การดูแล การวางคน การช่วยเหลือเกื้อกูล ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด อย่างสมมติว่า 3 ชุมชน ถ้าวันไหนมีการจัดกิจกรรม วัฒนธรรม งานของชุมชนก็ต้องร่วมมือกัน ถ้าจัดงานวัฒนธรรมก็อยากให้รวมกันให้ได้ เราก็พร้อมให้การช่วยเหลือเขา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา คือ วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนพหุวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ชุมชนริมน้ำก็จะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ระหว่างชาวคริสต์กับชาวพุทธ เป็นชุมชนดั้งเดิมของคนหลายเชื้อชาติ เช่น ไทยญวน ไทยพุทธและเป็นชุมชนเก่าแก่ซึ่งสมัยก่อนเป็นท่าเรือ เป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญ มี 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรมๆ คือ วัฒนธรรมไทย, วัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมญวน การอยู่ประกอบอาชีพหลัก คือ “ค้าขาย” วิถีชีวิตดั้งเดิม สมัยก่อนก็เป็นการทอ絲 เกิดจากที่นี่เป็นชุมชนเก่าแก่ริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี เป็นชุมชนที่คนจีน คนญวน คนไทย มาอยู่ด้วยกัน มาทำการค้าขายกันในชุมชน มาแลกเปลี่ยนสินค้า เอามาแลกเปลี่ยน และเป็น “ถนนสายแรก” เป็นถนนสายที่มีความรุ่งเรืองมากที่สุด อัตลักษณ์ คือ “ลายฉลุบ้าน” ที่ยังหลงเหลืออยู่ “วิถีชีวิต” มาที่นี่ต้องกินขนม 8 อย่าง

เอกสารอ้างอิง

- ธัญญวรินทร์ ภักดีธนภิตต์. (2557). *การศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาความประพฤติของ
มนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก*. บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา: วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*.
20 (64).
- ประภาพรณ นัตรมาลัย. (2552). *มรดกวัฒนธรรมชุมชนริมน้ำจันทบูร*. วารสารวิถีชุมชนคน
ริมน้ำ: จันทบูร.
- ประภาพรณ นัตรมาลัย และคณะ. (2556). *ชุมชนริมน้ำจันทบูร*. เชียงใหม่: โชตนาปริ้นท์
จำกัด.
- เดือน คำดี. (2553). *ศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2556). *ครอบครัวในความหมายใหม่: การค้นหาชีวิตแบบใหม่*. กรุงเทพฯ:
ซีไอ้ดยูเคชั่น.
- สมภาร พรหมทา. (2554). *มนุษย์กับศาสนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2551). *พหุวัฒนธรรมในบริบทของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและ
วัฒนธรรม*. รายงานการวิจัย. ศูนย์ภูมิภาคทางสังคมศาสตร์และการพัฒนาอย่าง
ยั่งยืน. คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Hawkins. D. I. Best. R. J. & Coney. K.A. (2001). *Consumer Behavior: Building
Marketing Strategy*. 8 th ed). New York: McGraw Hill.

